

Vi blir allt fler - Hur planerar vi för minskad klimatpåverkan?

Dokumentation från Naturskyddsföreningen i Stockholms läns seminarium

Stockholm, Södra Paviljongen - Centralstationen, 12 februari 2008

Frågeställningen för seminariet var hur Stockholms län kan planera utvecklingen av kommunikationer och bebyggelse för att bidra till att lösa en av mänsklighetens viktigaste utmaningar - klimatet - och samtidigt stärka regionens konkurrenskraft. Seminariet hade stark beröring till den pågående processen med Regional Utvecklingsplan För Stockholm (RUFs)- 2010 som bedrivs av Regionplane- och Trafikkontoret.

128 personer deltog i seminariet. Deltagarna var tjänstemän och politiker från landstinget och länets kommuner, länsstyrelsen, arkitekter, konsulter inom planering, arkitektur och miljö, forskare, studenter och intresseorganisationer.

Bakgrunden till seminariet är att i Stockholms län finns 21 procent av landets befolkning på två procent av Sveriges yta. Länets befolkning förväntas växa med mellan 315 000 och 535 000 invånare till år 2030. Det kommer att ta plats. Bostäder, arbetsplatser, konsumtion och utformningen av kommunikationerna kommer att påverka naturområden och de klimatpåverkande utsläppen. Seminariet sökte svar på hur befolkningsökningen kan rymmas samtidigt som det skapas en attraktiv livsmiljö och minskad klimatpåverkan.

Stockholms höga befolkningstäthet har goda förutsättningar att vändas till en fördel med effektiva transporter och uppvärmning, hög livskvalitet och en konkurrenskraftig stadsmiljö av hög klass. Under seminariet konstaterades att de klimatpåverkande utsläppen från energisystemen och transporterna är de dominerande utsläppskällorna i länet och kommer att vara avgörande för länets möjlighet att bidra till minskad klimatpåverkan. Utsläppen från transporterna har idag en stigande trend.

Alla föreläsare berörde olika möjligheter att planera för minskad klimatpåverkan. Nedan görs en sammanställning av dagen, med möjlighet att läsa de olika föredragen.

Program, med länk till föreläsningarna:

Dagen startade med kaffe och registrering, sedan följde i tur och ordning;
Mårten Wallberg, Ordförande, Naturskyddsföreningen i Stockholms län
Mårten Wallberg inledde föreläsningarna och underströk allvaret i att nu måste den fysiska planeringen ta konsekvenserna av klimatförändringarna och behovet att minska utsläppen. Han fastslog att det, med de nya förutsättningar som klimatproblematiken ger, inte går att damma av gamla planer och köra vidare som förr utan urbana strukturer som ökar utsläppen måste bort ur planerna.

Thomas Melin, Chef, SIDA:s enhet för Urban utveckling

Thomas Melin talade om urbaniseringen och dess inverkan på klimatet. Han gav några reflektioner ur ett globalt perspektiv kring befolkningstillväxten samt vilka utmaningar detta ger för planering och förvaltning av våra städer för minskad klimat- och miljöpåverkan. Föredraget kretsade kring frågorna hur Sverige kan bidra till en

mer hållbar stadsutveckling, och vice versa, vad kan Sverige lära sig av omvärlden. Thomas Melin är utbildad arkitekt vid Lunds Tekniska Högskola och har de senaste 15 åren jobbat med Sidas urbana utvecklingsprogram med särskild fokus på bostadsförsörjning, stadsplanering och stadsmiljöfrågor.

Michael Viehhauser, regionplanerare med ansvar för energi- och klimatfrågor, Regionplane- och trafikkontoret (RTK)

Michael Viehhauser talade om Processen med Regional Utvecklingsplan För Stockholm (RUF) - 2010 och vikten av en bred dialog. Han redovisade prognoser över befolknings- och sysselsättningstillväxt i länet fram till år 2050 med geografisk fördelning. Länets energisystem idag och framöver berördes, samt länets koldioxidutsläpp och energi- och klimatmål i regionen. Möjliga lösningsansatser på regional nivå för minskad klimatpåverkan påvisades, bl.a. genom fysisk planering och anpassade regionala bebyggelse- och transportstrukturer. Anförandet belyste även RTK:s påverkansmöjlighet och rådighet över planeringen.

Åsa Andréasson, Samordnare för uppföljningen av Stockholms läns miljömål, Miljöinformationsenheten, Länsstyrelsen i Stockholms län

Åsa Andréasson redogjorde för Länsstyrelsens uppföljning av miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan som visar att målet blir mycket svårt att nå i länet. Energi och transporter är viktiga områden, men transporterna ökar. Några åtgärder presenterades som Länsstyrelsen anser behöver genomföras för att nå målet.

Mattias Höjer, Forskningsledare, Avdelningen för miljöstrategisk analys, Kungliga Tekniska Högskolan

Mattias Höjer talade om sambandet mellan stadens struktur, transporter och energianvändning. Utdrag ur boken "bilder av framtidsstaden" presenterades där 600 000 nya invånare i Stockholms län placeras i tre olika sorters tänkta urbana strukturer. Utgångspunkten för alla tre strukturerna är att energianvändningen per capita ska minska med 60 procent. Mattias Höjer är Civilingenjör Farkostteknik och Tekn. Dr Infrastruktur och samhällsplanering.

Boudewyn Bach, the Amsterdam council for urban development, Nederländerna

Efter lunchen inledde Boudewyn Bach som har arbetat med "the Dutch Professional Organisation of Urban Designers and Planners" och på "the Faculty of Architecture of Delft University of Technology". Bach är idag medlem i "the Amsterdam council for urban development" och koordinerar "the Stichting Stad & Verkeer foundation for urban design and traffic management". Bach har skrivit en omfattande handbok i stadsplanering. Han har även planerat staden Houten i Nederländerna som har ovanligt höga andelar cyklisterna och kollektivtrafikanterna. Boudewyn Bach talade om hur han ser på en hållbar utveckling av stadsmiljöer i en tillväxtregion, med särskilt fokus på sin specialitet; kontaktytorna mellan staden och trafiken. Föreläsningen illustrerades med konkreta exempel.

Per Hultén, Tekn. Dr. och Arkitekt, medverkar inom temat "Resources - Cities Beyond Oil" vid Kungliga Konsthögskolans Arkitekturskola

Per Hultén talade under rubriken "Från urbana dilemman till riktig stad" om hållbara stadsstrukturer, med exemplet Uppsala som utgångspunkt för generellt applicerbara principer. Per Hultén konstaterade att tillgängligheten med bil resp. kollektivtrafik skiljer sig inom de flesta regioner med en faktor 5. Man når från varje boplatz ofta 5 gånger fler arbetsplatser med bil inom en timme än med kollektivtrafik. För att få resvanor som rimmar med "oljans andra halvlek" och med klimatmålen måste cyklande och kollektivresande öka. Om förnybara drivmedel ska kunna ersätta fossila måste användningen av drivmedel minska med två tredjedelar. Anförandet pekade på de värden som uppstår med stadsutveckling i stråk, samtidigt som gröna

landskapskilar värnas och vidareutvecklas för närproduktion, rekreation, hälsa och kultur och som viktiga ekologiska recipienter. Nya egenskaper hos kollektivtrafiksystem som fungerar ihop med stadsutveckling i stråk diskuterades. Även möjligheter att utveckla bilen berördes. Föredraget finns ej tillgängligt i elektronisk form, men föredragshållaren har valt att bifoga följande två dokument som är relevanta för att sammanfatta anförandet.

Joanna Dickinson, Statens Institut för kommunikationsanalys (SIKA)

Joanna Dickinson anförande utgick från frågeställningen om hur bebyggelse, resvanor och utsläpp påverkas om den planerade vägsträckningen "Förbifart Stockholm" byggs i föreslagna sträckning. Hon talade också utifrån frågeställningen om huruvida det går att klara befolkningsökning, regional utveckling och behovet av transporter på annat sätt. I anförandet redogjordes för SIKA:s synpunkter på Vägverkets beslutsunderlag för "Förbifart Stockholm" och de effekter som förväntas av den föreslagna vägen. Vidare förklarades hur planeringen borde ha genomförts för att kunna landa i andra lösningar för att klara befolkningsökning och regional utveckling i Stockholmsregionen väl så framgångsrikt som de nu liggande förslagen "Förbifart Stockholm" och "Cederschiöldpaketet". Joanna Dickinson arbetar som transportanalytiker med transportpolitiska frågor, främst infrastrukturplanering. Hon var biträdande projektledare i SIKA:s arbete med inriktningsplaneringen 2010- 2019 och ingår i projektledningen för det nya regeringsuppdraget om revidering av de transportpolitiska målen.

Björn Sylvén, Trafikkonsult

Björn Sylvén presenterade rapporten "Hållbara förbindelser" som han sammanställt på uppdrag av Naturskyddsföreningen i Stockholms län. Rapporten innehåller konkreta förslag på hur intäkterna från trängselavgifterna kan användas för att finansiera nya spårförbindelser i länet. Läs rapporten "[Hållbara förbindelser](#)"

Lotta Silfver, miljökonsult, Koucky & Partners AB

Lotta Silfver talade under rubriken "Styrmedel för transportsnål samhällsplanering". Anförandet redogjorde för en rapport finansierad av Miljömålsrådet som identifierar styrmedel för att åstadkomma en planering mot transportsnåla tätorter och ett effektivt transportsystem. Lotta Silfver menar att Sveriges decentraliserade organisation av planeringen, med kommunalt planmonopol, motverkar miljömåls- och klimatarbetet på främst transportområdet genom en dålig regional samordning av bebyggelse och transporter. De dåliga möjligheterna till organiserad samordning märks särskilt tydligt i storstadslänen där många kommuner agerar individuellt. Samordning är helt avgörande för en effektiv regional bebyggelseutveckling i linje med miljömålen. Sverige saknar idag ett system för en tydlig överföring av nationella och regionala miljömål till den kommunala nivån. Anförandet föreslår möjliga förändringar i den lagstiftning som styr den fysiska planeringen.

Projektet är medfinansierat av Stockholms läns landstings miljöanslag.